

To je že pravi škandal

Bojan Brezigar se v svojem dnevniku (glej PD z dne 7. t.m.) čudi, kako da »v naši manjšini ni pravih reakcij« glede na dejstvo, da deželna uprava Furlanije Julijske krajine še ni podelila letošnjih prispevkov za slovenske kulturne dejavnosti. Sprašuje se tudi, ali nismo morda »izgubili svoje borbene življenjskosti«, glede na to, da molče gremo mimo tako pomembnega in za vrsto manjšinskih ustanov celo življenjskega problema.

Zanimivo je, da se vse to dogaja zaradi birokratskih ovir in težav. Dosedanji glavni ravnatelj pristojnega deželnega odborništvu je bil upokojen, novi še ni bil imenovan, vršilca dolžnosti pa tudi ni. Računski dvor zato zavrača odloke in ukrepe odborništvu za kulturo, ker na njegovih listinah ni podpisa ravnatelja oziroma funkcionarja, ki bi polnomočno opravljal njegove dolžnosti.

Z Brezigarjevimi izvajanci se popolnoma strinjamo. Ob tem pa bi se radi vrnili k vprašanju, o katerem smo v zadnjih mesecih večkrat pisali v našem listu. Zaradi nove deželne volilne zakonodaje, ki jo je v svoji nadutosti in tudi politični kratkovidnosti vladajoča dvojica DC — PSI tako rekoč vsilila tedanjemu deželnemu svetu, je Slovenska skupnost izgubila svoje predstavništvo v deželnem zboru. Iz tega tako pomembnega in reprezentativnega zakonodajnega in javnopravnega telesa je tako izginil pristni in nepotvorjeni glas naše slovenske narodne manjšine. Če pri podeljevanju prispevkov, ki jih predvideva zakon in jih je deželna vlada že odobrila, prihaja do tolikšne zamude, je to po našem posledica dejstva, da v deželnem zboru in posredno v deželni upravi ni pristnega glasu slovenske manjšine.

Deželna uprava ima poleg tega takšno organizacijsko strukturo, ki ne vodi in tudi ne more voditi najmanjšega računa o naši slovenski manjšini. Nima namreč nikogar — ne urada ne ljudi — ki bi se po službeni dolžnosti ukvarjali z našo manjšino in z njenimi problemi.

Vse dosedanje vodilne politične stranke so od ustanovitve dežele leta 1964 do danes načrtovale in vodile takšno politiko ka-

DRAGO LEGIŠA

»Od svojih pravičnih zahtev ne bomo nikdar odstopili«

V Mačkoljah je bila prejšnjo nedeljo doživeta proslava ob 20-letnici postavitve spomenika padlim. Prisotni so bili župan občine Dolina, domači župnik, predstavniki številnih organizacij, športnih in kulturnih društev, strank ter taborniki. Slasnostni govor na prireditvi je imel prof. Aldo Štefančič. Njegova izvajanja objavljamo v celoti.

(Ur.)

Vsakokrat, ko grem mimo tega spomenika, se nehoče spomnim na tiste hude čase med drugo svetovno vojno, ko so Mačkolje toliko pretrpele in toliko žrtvovali za ohranitev našega življa, naše slovenske besede, naše identitete. Spomenik pa ne stoji samo zato, da spominja na določena zgodovinska dogajanja, temveč in predvsem za to, da opozarja mlajše rodove na krvavi davek, ki ga je plačal naš narod za pridobitev svobode. Hkrati pa nas taka obeležja opominjajo, da je potrebno pridobljene vrednote utrjevati ter si prizadevati, da ne gredo v pozabo. Hvaležni moramo biti vsem tistim vaščanom, ki so si prizadevali in prispevali, da je bil pred 20 leti postavljen spomenik, ki naj ne bo le obeležje spomina, ampak tudi opomin mlajšim rodovom za utrditev vrednot, kot so svoboda, demokracija in pravičnost. Vrednote, ki naj tudi v bodoče usmerjajo njihovo življenje.

Prihodnje leto bo poteklo 50 let, od kar se je končala druga svetovna vojna, ki je v svoj derožni vrtnec potegnila številne države, narode in ljudstva. Njen končni obračun je bil nad vse tragičen, tako da se njegove posledice še danes občutijo in da se marsikje rane še niso povsem zacelile, kajti lažje je odpustiti kot pa pozabiti.

V neizprosni spopadu med nasprotujočima si taboroma se je znašel tudi slovenski narod, tako njegov osrednji del v okviru tedanje Jugoslavije, kot njegov zahodni ali primorski del, ki je po usodni rapalski pogodbi iz leta 1920 pripadel Italiji. Znano je, kakšnega ravnanja smo bili deležni Slovenci in istrski Hrovati pod fašistično Italijo. Odvzeli so nam šole, uničili kulturne in gospodarske ustanove, izgnali naš jezik iz javnih uradov ter nas iz političnega subjekta s svojimi izvoljenimi predstavniki v parlamentu ponižali na stopnjo brezpravnega ljudstva. Temu zaničevanemu in teptanemu ljudstvu je fašizem name-

nil narodno smrt, čemur danes pravimo etnično čiščenje. Toda ta narod — primorsko ljudstvo — se je tem načrtom že takoj v začetku pogumno in odločno uprl. Pri tem ga niso ustrašila nobena preganjanja, konfinacije, ječe in neusmiljene smrtne obsodbe pred posebnim sodiščem. O tem zgodovno pričata zlasti prvi in drugi tržaški proces leta 1930 oziroma 1941.

ALDO STEFANČIČ

Zato ni čudno, da so se naši ljudje brez kakršnihkoli ideoloških predsodkov oprijeli oboroženega gibanja, da bi se rešili tujega jarma in zaživeli v demokratični družbi kot enakopravni državljani.

Takšen potek dogajanja je značilen tudi za Mačkolje, ki so že leta 1921 okusile fašistični teror, ko je skupina škvadristov požgala nekaj hiš in ustrahovala vaščane. Še zlasti so v Mačkoljah živi spomini na tragične dogodke iz leta 1943. V tistem letu se je zrušil fašistični režim, na primorskih tleh je razpadla italijanska oblast. Oboroženi odpor proti fašizmu in nacizmu, proti zatiranju narodnih, političnih in človekovih pravic, proti rodomoru, je dobil nov zalet in postal bolj množičen. Do konca vojne in osvoboditve pa je bila pot še dolga in tragična, kot se je izkazalo že takoj ob nemški zasedbi.

To leto je bilo za Mačkolje res hudo, prelomno. Že meseca februarja so italijanske oblasti nasilno odpeljale vse sedemnajst in osemnajstletne fante ter jih vključile v tako imenovane »specialne bataljone« v notranjosti drža-

ve. Politični in zgodovinski dogodki, ki so si sledili, so vedno bolj vplivali na potek življenja v vasi. Najhujše pa je vas doživela v prvih dneh oktobra 1943, ko so razjarjeni nemški vojaki med prodiranjem v notranjost Istre zasedli vas, pregnali ljudi ter požgali 52 hiš na 70, kar jih je takrat štela vas. Prav dobro se spominjam tistega 2. oktobra. Vreme je bilo lepo in toplo; bežali smo iz vasi pred nemškimi vojaki. Prizor je bil grozen: v gorečih hlevih je tulila privezana živina, iz kleti je odtekalo novo vino, ki so ga vaščani prav tiste dni shranili v sode, ljudje so pred besnimi vojaki bežali in nosili s seboj nekaj svojega bornega imetja. Nekaj vaščanov je skušalo gasiti ogenj z vinom, ker ni bilo vode, večina pa se je trudila, da bi rešila, kar se je v takih okoliščinah rešiti dalo. Vsi odrasli moški so se razbežali in poskrili, večja skupina dvanajstih mladih mož pa se je ponoči napotila proti Podgorjem in v severno Istro z namenom, da se pridruži partizanskim enotam. Vendar so skupino zajeli nemški vojaki na planoti nad Zazidom. Vse so pognali v eno izmed kraških vrtač in tam neusmiljeno pomorili. Mrtve so domačini iz Rakitovca zagrebli v dno vrtače. Po približno enem mesecu so sorodniki in prijatelji padlih po velikih naporih izposlovali dovoljenje, da so trupla lahko odkopali ter jih prepeljali na domače pokopališče, kjer so jih dostojno pokopali. Predolgo bi bilo naštevati, kaj vse so še doživeli Mačkolje in kaj vse so še pretrpeali Mačkoljani v tistem obdobju do 1. maja 1945, ko je partizanska vojska, s svojimi žrtvami na ma-

Posnetek s proslave pred spomenikom v Mačkoljah. Pred mikrofonom je prof. Aldo Štefančič (foto Kroma)

RADIO TRST A

■ ČETRTEK, 10. novembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 »Vojna vojni!«; 8.40 Slovenska lahka glasba; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Tanja Rebula: Svetlobno leto od ozvezdja Sebe; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Kulturne diagonale: Dvignjena zavesa; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Četrtekova srečanja.

■ PETEK, 11. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturne diagonale: Dvignjena zavesa; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Tanja Rebula: Svetlobno leto od ozvezdja Sebe; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Kaj sanja naš Peter, ko spi?« (Vera Poljšak); 14.30 Krajevne stvarnosti: Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 12. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 9.15 Filmi na ekranih; 10.00 Poročila; 12.00 Krajevne stvarnosti: Ta rozajanski glas (oddaja iz Rezije); 12.30 Glasba za vse okuse; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Nediški zvon; nato: Nekaj minut z...; 15.00 Tu 362875. Z vami kramlja Sergej Verč; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Jernej Novak: Ob 100-letnici rojstva dramatika, pisatelja in publicista Ferda Kozaka.

■ NEDELJA, 13. novembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Mehiški orel« (Janez Gradišnik); 12.00 Obzornik; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Jernej Novak: Ob 100-letnici rojstva dramatika, pisatelja in publicista Ferda Kozaka; 14.40 Potpuri; 17.00 Krajevne stvarnosti: Z naših prireditvev.

■ PONEDELJEK, 14. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Iz Četrtekovih srečanj; dr. Slavko Tuta; 8.35 Slovenska lahka glasba; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Tanja Rebula: Svetlobno leto od ozvezdja Sebe; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Škrat Čevljerad«. (Piše Majda Mihačič); 14.45 Podoba goriškega otroka; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Znanstvene raziskave: Etnonacionalizem; 18.40 Za smeh in dobro voljo.

■ TOREK, 15. novembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Politično udejstvovanje dr. Ivana Marije Čoka; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Tanja Rebula: Svetlobno leto od ozvezdja Sebe; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Darka Čeh: »Dogodek za vrati«.

■ SREDA, 16. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Obzornik; 9.10 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Tanja Rebula: Svetlobno leto od ozvezdja Sebe; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba. »1909-1994«, 85 let Glasbene matice v Trstu; 18.00 Prosojini kelih poezije (Irena Žerjal).

»Od svojih pravičnih zahtev...«

◀■■■ ■
čkoljanski gmajni, dokončno pregnala nemške osvajalce. S tem pa še ni bilo vsega konec, saj je bilo treba misliti na prizadete družine, na obnovitev požganih domačij, na rehabilitacijo preživelih v vojni in v taboriščih ter podobno.

Mačkolje niso velika vas, vendar so v vojni proti fašističnemu in nacističnemu nasilju žrtvovali 30 mož in fantov, videle številne požgane domove, trpljenje v nacističnih taboriščih in podobno. Vse to iz ljubezni do naroda, do svobode in demokracije. Zato je dolžnost nas vseh, da se ob dvajsetletnici postavitve spomenika-obeležja, ki spominja na vse to trpljenje in žrtve, spomnimo vseh, ki so umrli pod sovražnikovimi droglami, ki počivajo bodisi na domačem pokopališču ali kjerkoli drugje, ki so s smrtno žrtvovali za svobodo in boljše bodočnost svojega ljudstva največ, kar so imeli: svoje življenje. Brez očitka samohvale lahko mirne duše trdimo, da je slovenski narod med tistimi narodi, ki je v zadnji vojni prestal najhujše napore in preganjanja vseh vrst ter žrtvoval sorazmerno veliko več človeških življenj, kot marsikateri drugi narod. Naj omenim samo Primorsko v mejah prejšnje Italije, katera je po nekaterih izračunih žrtvovala preko 48.000 ljudi, umrlih v bojih, v taboriščih, v vojaških akcijah in podobno.

Vse to trpljenje in preizkušnje je primorsko ljudstvo znalo prenesti, ker je trdno verovalo v čas, ko bo svobodno in enakopravno zaživelo. 1. maj 1945 je za nas pomemben ne le za zmago nad Nemčijo in Italijo, temveč pomeni tudi zmago pravice in svobo-

de nad tiranijo in krivicami. Zato je prav, da se primorski Slovenci s ponosom spominjamo teh dogodkov ne samo iz spoštovanja do vseh tistih, ki svobode niso dočakali, ali so jo morali dočakati v ječah, konfinacijah ali zanjeno mnogo pretrpeti — temveč tudi zaradi današnjega neugodnega položaja slovenske manjšine v Italiji ter zaradi ponovnega obujanja fašizma v sami vladi Republike Italije. Vse to nam narekuje, da se moramo še naprej boriti za pravno priznanje svojih temeljnih narodnih pravic ter zlasti za javno uporabo slovenskega jezika.

Naša narodna skupnost je pač sprejela, kar sta vojna in mirovna pogodba prinesli. Naši nazori grede danes v smer preraščanja državnih meja, v smer prijateljstva in sožitja med narodi in med nami vsemi. Gradimo zamisel, da mora naš narod tvoriti določeno celoto neglede na mejo, ki nas ločuje, ali na morebitne ideološke razlike — in to še zlasti danes, ko je naša matična domovina Slovenija postala neodvisna in suverena država! Vendar nam mora biti vsem jasno, da je italijanska država prevzela do nas jasne obveznosti. Dokler te niso v celoti izpolnjene, ne moremo resnično govoriti, da so odnosi med Italijo in Slovenijo dobri in prijateljski, saj smo prav v zadnjem času, po tolikih obljubah, doživeli novo razočaranje.

In kaj naj ob prebiranju imen naših padlih še rečemo? Da ne bomo nikdar odstopili od svojih pravičnih in upravičenih zahtev po ustrezni zaščiti ter da bomo te zahteve iznašali na vseh pristojnih mestih, z vsemi zakonitimi sredstvi, vse dokler ne bodo zadovoljivo in pravično uresničene!

To je že pravi škandal

◀■■■ ■
drovanja, da so bila kandidatom slovenskega jezika in narodnosti vrata deželne uprave dejansko zaprta.

Spričo vsega tega se pravzaprav niti ni čuditi, če ni v deželni upravi pozornosti in posluha za naše specifične probleme in naše potrebe; če se povzroča zaradi malomarnosti vrsti izredno pomembnih manjšinskih ustanov velikanska škoda; če je zaradi brezbrzičnosti ogrožen sam njihov obstoj.

To, kar se v tej zvezi dogaja v okviru deželne uprave, je zares pravi škandal, proti čemur moramo ne samo glasno protestirati, ampak tudi sprejeti ustrezne protiukrepe. Kajti gotovo drži, da je za vse to nekdo odgovoren, da nekdo ni naredil svoje dolžnosti, da ni opravil dela, katerega plačilo ni, kot je vsem znano, zane-marljivo. Ali ne bi bilo prav, da bi zadevo nekdo proučil tudi s tega vidika?

Mednarodni posvet v Špetru o otroškem govoru in manjšinah

V Špetru Slovenov bo od 11. do 13. novembra potekal mednarodni posvet z naslovom: »Otroški govor in manjšine«, ki ga prireja študijski center »Nediža«. Svojo podporo so pobudi nudile vse občine obmejnega pasu ter številne ustanove in združenja. Srečanje bo potekalo v občinski sejni dvorani, o pomenu jezikovne vzgoje v najnežnejši dobi pa bodo spregovorili številni gostje in strokovnjaki iz raznih inštitutov in univerz iz dežele Furlanije-Juljske krajine, Slovenije in držav Evropske Unije. Otovoritvenega srečanja se bo udeležil tudi državni sekretar za Slovence po svetu Peter Vencelj, govorili pa bodo še nekateri drugi slovenski predstavniki.

Udeleženci si bodo ogledali in se seznanili z delovanjem dvojezične šole v Špetru, ki je življenjsko pomembna za ohranitev narodne zavesti na Videmskem, posvet pa se bo zaključil z okroglo mizo, na kateri bodo razni izvedenci razpravljali o vlogi šolskih in javnih ustanov pri razvijanju manjšinskih jezikov.

Prastari strahovi...

Za mano smrt blede, puščoba in beda, strah, stok in drget pred menoj! Kdo tvoja sem druga? Ime mi je — kuga!

Anton Aškerc, Ponočna potnica

Človek sedanosti je obenem človek preteklosti. Skozi zgodovino se njegova duševnost, posebej njegova čustvenost, ni veliko spremenila. Če ima sicer pogled uprt v prihodnost, je pa vseeno še vedno globoko zakoreninjen v svojo preteklost. Od časa do časa se v njem tudi pojavljajo prastari, atavistični strahovi, ki jih ne čas ne sodobni dosežki ne morejo izbrisati.

Nekaj podobnega se dogaja v tem času. Nedavno je v Indiji razsajala kuga. V južni Italiji se tu in tam javlja kolera. Še pred kakim desetletjem so obiskale tudi Evropo črne koze. Kužne bolezni, ki so bile strah in groza preteklosti. Kdo ne pozna, recimo, po naših krajih kužnih znamenj? Kdo se ne spominja kakega literarnega dela, ki opisuje te nosilke smrti od že omenjenega Aškercu pri nas do Manzoni-jevega znanega opisa milanske kuge v 17. stoletju. Pa še cela vrsta iger, filmov, itd.

Tako smo lahko v vseh glavnih občilih zasledili dolge opise nekdanje kuge, natančnega poteka in današnje delitve te bolezni do njenih odmevov v družabnem življenju, v verskih motivacijah (kazen božja), v umetnosti, itd.

Kakšni pa so še odmevi danes? Človek je sicer razumno bitje, vendar njegova racionalnost vedno ne prevlada. Pri takih situacijah, kot so nekako oživljanje prastarih strahov, se tudi današnji človek lahko znajde v objemu iracionalnega. Loteva se ga panika in mnogo ne pomagajo niti zagotovila moderne znanosti in tehnike. Ko so se pred leti pojavili sporadični primeri črnih koz v Evropi, so ljudje kar množično hiteli na cepljenje. Spominjam se, da so mediji poročali, kako so, recimo, na kakem velikem letališču razkuževali letalo, v katerem naj bi se vozil oboleli za kozami. Ali pa kako so »lovili« potnike določenih vlakov, ko so po Nemčiji zapazili kozavega bolnika. In spomin na Manzoni-jeve junake gotovo ni slučajen...

»Kuge, lakote, vojske — reši nas, o Gospod!« — stara in vedno aktualna prošnja za božjo pomoč in odurnitev teh stisk in težav. Dandanes seveda lahko od blizu in daleč zremo vse v hipu. In tako nas lahko tudi vse razburi ali pa ustvari v nas neko morbozno zanimanje. Pojav nekdanjih grozljivih kužnih bolezni danes gotovo sodi v ta niz, kar pa le potrjuje, da je včeraj in danes človek vendarle le — človek.

Dva literarna bisera iz Avstralije

Dve knjigi sta takorekoč padli na mojo mizo in obe zaslužita posebni mesti na naših boljših knjižnih policah. Knjigi nista pognali v običajnih pisateljskih logih, kot so Slovenija, Trst, Celovec ali Buenos Aires, od koder nam dela prihajajo z neobičajno naglico ali pa že nadušna kot muzejski primerki. Gre za *Življenske izzive* Ivana Žigona in za *Snubljenje duha* Pavle Gruden. Odkod? Naše gore lista iz Avstralije, ki sta ohranila čvrsto zelenilo slovenstva, subtilna pesnica in ganljiv memoarist, oba svetovljansko naravnana, oba resnično vredna branja.

Pavlo Gruden (roj. 1921. leta v Ljubljani) zasledimo že dobro »plasi-rano« v antologiji *Lipa šumi med evkalipti*, v družbi nekaterih slovenskih pesnikov iz Avstralije, ki je izšla leta 1990. Kratek, sila kratek biografski zapis, z bolj poudarjenimi bibliografskimi podatki, medtem ko je na zavahku nove pesniške zbirke nekoliko zavita razlaga o njenem odhodu iz domovine... To je bil enostavno beg pred posplošenjem duha, beg pred orwelovsko kataklizmo!

Pavla Gruden je znala iz najrazličnejših preizkušenj v novi deželi potegniti niti globokega prodora v človekovo notranjost, pozna tako dimnjegove ničevosti kot čudežno predivo njegove nezamenljivosti in enkratnosti. Zna skleniti iz teh spoznanj sporočilnost, odeto v dragoceno tkanino žlahtnosti. Privzdignjen, lep jezik je to, nobenega umetnega hakuja (kar zelo poudarja njen predstavljalec) bi mu ne pripeljal, je pa vendarle posrečen poskus uglaševanja slovenske strune, ki prehaja v kratkih trivrstičnih etudah v prepričljiv zven. Na primer v pesmi *Krik*

*Obzidan glas sem.
Sama, kot zrno v školjki,
Ljubezen pasem.*

ali v *Človeku*

*Bog v nas — človečnost.
Meso, kri, kost — živana.
Jaz — samovšečnost.*

in v *Med grobovi*

*V vodnih hlapih dah
iz grobov: ne, brati, tu se
brati s prahom prah...*

Subtilnost je zaznati v najnezna-nejših pregibih — *Umetnost narave*

*Sijaj v kristalnih
ledenih rož — spomin nanj
v belih opalnih.*

kot tudi v pesmi *Pod akacijo*

*Kot zlato ivje
se v sončnost z vej usipaš
v čas, ki ves siv je...*

in v silno občuteni misli o domovini

— *Pred skalo*

*Skala. Razklana
kot razdvojeni narod —
slovenska rana.*

Pa tudi v *Zli slutnji*

*Bohot lapuha —
piki! V meni skrb za rod,
prepoln napuha.*

Z drobcu, ki bi jih bila vsaka književnost vesela, se je tudi slovenska vsekakor obogatila. Lahko bi dodal, da prav pojav in nastanek SALUK-a, Slovensko-avstralskega umetniškega krožka, katerega soustanoviteljica je bila tudi Pavla Gruden in katerega skrb je prav odkrivanje in gojenje naše besede na drugi strani oble, odpira vznemirljivo vprašanje o planetarnem doumevanju slovenstva, o neverjetni razsežnosti našega razdrobljenega, a vendar kvalitetnega naboja, o nekakšni samotrosnici, ki jo je le slutnja pripadnosti zvalila na določen kraj o pravnem času; fenomen, ki ga niso skotile politične kuhinje in ne takšne ali drugačne podzveze trgovanja, ampak trma individualističnih zagledancev, ki so izkaznico s svojimi darovitimi posebnostmi dali — že izgubljeno — naši oholi sredotežni samovšečnosti, ta pa se izogiba vzvratnega ogledalca.

Prav slovensko-avstralski kulturni delavci v Sloveniji, ki se prav tako razpoznavajo v SALUK-u, so podprli tudi samozaložniško delo Ivana Žigona *Življenski izzivi*.

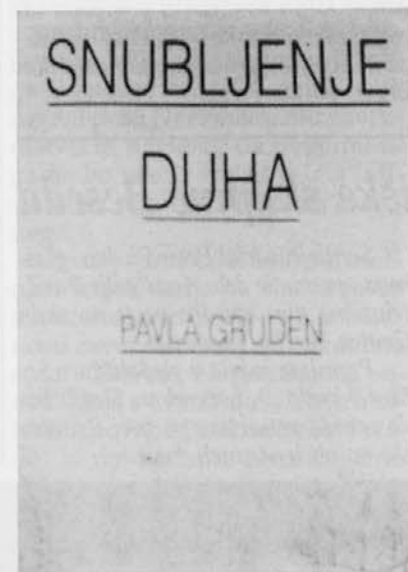
Če za gospo Gruden sumim, da izvira iz našega kraškega okolja, pa je naš avtor po očetu pristni Kraševac. Kraševac, kakršnih ni mnogo. Kamorkoli ga je pot zanesla, ga je težila cula z dvema, tremi temeljnimi čednostmi, ki pomagajo prenesti in preživeti marsikaj, v nelahkih okoljih in okoliščinah. Še ena velika in redka človeška lastnost je — poleg poštene in dobronamerne kritičnosti — v njem dozorela, samokritičnost namreč. Takemu človeku laže verjameš; prvinskost njegovih zapisov pa gre pripisati globoki-predanosti krščanski etiki. Naj Ivan Žigon govori ali priča o svojem šolanju, o sošolcih, o profesorjih, zlasti pa o svojih ljubljanih starših, je pri tem vedno prisotna človečnost v spoštovanju različnosti, v pretehtanosti sodb in obsodb. Neizprosen pa je bil v boju proti rdečemu diktatu in diktaturi, to je bil namreč edini režim, ki mu je bil zagrenil življenje, ga spravil v zapor, mu zameglil prihodnost in ga uvrstil med sovražnike ljudstva.

Želen znanja, je po končani gradbeniški fakulteti zmagal na več tujih natečajih, seveda tudi končal na tujem in si stežka, kot vedno — skregan s kompromisi, ustvaril podobo sposobnega strokovnjaka in prodornega intelektualca, ostal zaljubljen v svojo matično Slovenijo, trepetal za njeno prihodnost v sklopu nekdanje SFRJ, sestavljal in predlagal smernice za samosvoj gospodarski razvoj, kar mu je spet prineslo šikaniranje oblasti. Ob tem seveda lahko razumemo, s kakšno neizmerno radostjo je pričakal osamosvojitve svoje domovine, po svojih močeh seznanjal Avstralijo in Avstralce prepričeval o upravičenosti slovenske poti v svobodo.

Žalosti ga današnja nezrela slovenska demokracija, veliko ima pripomb in se — ob spoštovanju primorske protifašistične preteklosti — plemenito zavzema za spravo, za poravnano krivic in za podelitev slovenskega državljanstva slehernemu slovensko čutečemu človeku na tej zemeljski obli.

Preberimo njegov *Predlog za spremembo zakona o državljanstvu* iz leta 1993 (str. 274)

»Slovensko državljanstvo je naravna pravica vsakega Slovenca in je do njega avtomatično upravičen. Vsakdo pa ima pravico, da se mu odpo-ve, če tako želi. V tem primeru mora dobiti izpis iz državljanke knjige najkasneje šest mesecev po vložitvi prošnje za izbris.

Za Slovence veljajo tudi otroci slovenskih staršev, tudi če je samo eden od staršev slovenske narodnosti.

Pravica do državljanstva Republike Slovenije pa nimajo tiste osebe slovenske narodnosti, ki so ob osamosvojitvi Slovenije dokazano sodelovale z okupatorjem.

Osebe neslovenske narodnosti morajo vložiti prošnjo za slovensko državljanstvo. Če ga dobijo ali pa če ga že imajo, morajo položiti prisego lojalnosti Republiki Sloveniji.

V Žigonovi knjigi so objavljene tudi nekatere občutene in spretno napisane pesmi, toda naš avtor je mojster predvsem v opazovanju sveta, ki

ga je odkrival. Odlikuje ga ostra, inteligentna in preprosta pripoved o doživetjih, o krajih in ljudeh, ki so tako različni od nas. Istočasno se emotivno pogloblja v ta odkritja, ki pa se jim včasih čisto po otroško čudi, takorekoč s pesniško in kreativno zagranostjo.

Življenski izzivi Ivana Žigona bralca ganejo, prepričajo in osvojijo in kar kličejo k nadaljevanju in dopolnitvi.

Aleksij Pregarc

Večer v Štandrežu z Lojzetom in Ljubko Bratuž

Ob smrti Lojzeta Bratuža ni bilo pesmi, čeprav je bil sam človek pesmi. Zato pa njegov odhod ni bil slovo. Živela je njegova čista žrtev z vso globoko simboliko, ki nas vedno znova nagovarja. Njegov grob na goriškem pokopališču je postal posvečen kraj slovenskega človeka, njegov dom ob svetogorski cesti duhovno in kulturno žarišče naše skupnosti. Lojzetove skladbe so zadonele še pomenljiveje, njegovi »kraguljčki« prerasi v simbol, goriški pevci so po njem poimenovali svoj mešani zbor...

Najgloblje in najlepše pa je Lojzetov lik zaživel in živi v poeziji njegove življenske družice, lani preminule goriške pesmice Ljubke Šorlijeve. Dostojanstveno, kleno trpljenje je staklo sonetni venec, Venec spominčič možu na grob, ki se nam razodene kot sporočilo provinske pretresljivosti, a hkrati upajoče žlahtnosti. Ob dvajsetletnici moževe smrti ga je pesnica leta 1957 v samozaložbi posredovala najbližji javnosti.

Naposled smo doživeli tudi dramsko predstavitev sonetnega venca. Zanimivo, da se je porodila na Štajerskem, čeprav pa zalugi briškega rojaka Petra Simonitija in »njegovega« Amaterskega gledališča Teharje — Celje. Celje, Vojnik in Šoštanj so bile prve postaje Venca spominčič, spomladi je sledila še Medana in v nedeljo, 6. novembra, Štandrež. Tu nam je Peter Simoniti za uvod povedal, kako je do ideje za postavitev sonetnega venca prišlo, nakar so pevci Moškega zbora Mirko Filej iz Gorice, ki je štandreško gostovanje tudi organiziral, podali »kraguljčke« s pevovodjem Zdravkom Klanjščkom v vlogi solista. In že je bila med nami Sonja Mlejnica, ki je pesem deklamirala; doživeto in poduhovljeno, lahko bi rekli kot prava Ljubka Šorli. Orgelska glasba med posameznimi soneti je le še dopolnila vso pretresljivost venca in tudi za organista Huberta Berganta bi lahko dodali, da se je v izboru in izvedbi skladb sijajno ujel s pesnico. Tuji občinstvo, ki se je v lepem številu zbralo v prijetno vabljivi štandreški cerkvi, ni veliko zaostajalo: Lojze Bratuž in Ljubka Šorli sta nas vsaj za ta večer povzela v eno samo veliko družino...

P.B.

Tiskovno poročilo deželnega tajništva Ssk Za čim boljše odnose med sosedama

Slovenci v Italiji imamo ves interes, da so odnosi med Slovenijo in Italijo čim boljše. Zato Ssk izraža upanje, da bosta državi nadaljevali začetni dialog o posodabljanju Osimskih in drugih sporazumov ter naposled dosegli dogovor ob spoštovanju dostojanstva in zakonitih koristi obeh strani.

Tako je ugotovilo deželno tajništvo Ssk na svoji zadnji seji v petek, 4. t. m., v Nabrežini. Na seji je prišla med drugim do izraza zaskrbljenost zaradi nekaterih znakov zaostrovanja odnosov med sosedama. S tega vidika je posebno zaskrbljujoče stališče, ki ga je zavzelo Nacionalno zavezništvo, eden izmed stebrov sedanje italijanske vladne večine, po katerem naj bi bil pogoj za pridruženo članstvo Slovenije v Evropski uniji njen pristane na ustanovitev »transnacionalne avtonomne istrske regije«. Očitno gre za novo preobleko starega revanšizma, pa tudi za grobo vmešavanje v notranje zadeve dveh suverenih držav, kar lahko le poslabša odnose v tem delu Evrope. Prav bi tudi bilo, da ne bi spregledali, da gre za stališča zgodovinskega dediča fašizma, ki je že toliko gorja prizadel v teh krajih in ki nosi soodgovornost za izbruh 2. svetovne vojne.

Ssk ob tem ponovno opozarja na neurejen položaj slovenske manjšine v Italiji, ki po 50 letih demokracije še vedno čaka na pravično in organsko zaščito v skladu z ustavo in že sprejetimi mednarodnimi obvezami Italije.

To vprašanje je na dnevnem redu tudi v sedanjih pogovorih med Italijo in Slovenijo. Nujno bi bilo, da bi osrednje oblasti obeh držav, začenši s predsednikoma obeh vlad, naposled sprejele prošnje predstavnikov slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in jih zaslislale, saj spoštovanje dostojanstva manjšine zahteva, da lahko nastopa kot subjekt.

To velja predvsem za osrednje italijanske oblasti, ki doslej na zadevne prošnje predstavnikov Slovencev v Italiji niso niti odgovorile. Ssk tudi zaradi tega meni, da bi Slovenci v Italiji morali odločneje opozoriti italijansko javnost na svoje nerešene probleme. Zato znova predlaga, da bi čim prej prišlo do vložitve v parlamentu zakonskega osnutka za globalno zaščito, ki so ga pred letom dni izdelale vse najpomembnejše komponente naše skupnosti, in da bi potem ta osnutek Slovenci v Italiji podprli s skupno manifestacijo v Rimu.

Deželno tajništvo Ssk je na svoji zadnji seji obravnavalo še vrsto vprašanj, ki zadevajo sedanji narodnostni trenutek Slovencev v Italiji, od prizadevanj za oblikovanje novega skupnega vsemanjšinskega predstavništva do načrta za preoblikovanje gorskih skupnosti v Furlaniji Juljski krajini, ki ga izdeluje deželna uprava. Gre za vprašanja, ki jih bo stranka poglobila konec tega meseca, ko bo zasedal njen deželni svet, se pravi najvišji strankin organ po kongresu.

Nova premiera gledališke skupine Beseda

Prijetno presenečenje. Brez velikega hrupa se je namreč ta skupina — po večkratnih poskusih in dogovarjanjih z različnimi našimi zamejskimi organizacijami — odločila, da postavi na oder Grimmove Rdečo kapico, vendar v Rustjevi priredbi, in v tem smislu našla rešitev in sklenila dogovor za ta skupni projekt s Kulturnim centrom Srečka Kosovela v Sezani. Tako je vodstvo Besede vsaj delno obšlo nepremostljive birokratske zapreke, ki onemogočajo vsakršno resno in dostojno delo pri nas.

Adrijan Rustja je pravljico Rdeče kapice nadgradil, jo posodobil, predvsem pa je znal vzpostaviti dialog z živalskim (zverinskim!) svetom in pri tem izpostavil poanto o preobrazbi in nenasilju. Duhovito torej in privlačno.

Sodelavci in izvajalci te nove priredbe Grimmove pravljice so:

Adrijan Rustja kot režiser in Volk. Babico igra Snežica Černic, ki je z Marijo Atelškovo poskrbela tudi za kostumografijo. Lovca igra Drago Gorup, otroško ljubljeno Rdečo Kapico pa Alda Sosič.

Sceno je izdelal Peter Furlan, glasbena oprema je delo Anastazije Purič, tehnična plat izvedbe pa je na skrbi Centra Srečka Kosovela.

Premiera je bila v gledališču v Sezani v sredo, 9. novembra. Sledile bodo seveda ponovitve po vsej Primorski na obeh straneh meje.

Ena od zadnjih vaj pred premiero Rdeče kapice

Predstavnika iz Slovenije gosta SKGZ

8. t. m. sta se na obisku v Trstu mudila predsednik Združene liste socialnih demokratov Slovenije Janez Kocijančič in odgovorni za mednarodne odnose Vojko Venišnik. Srečala sta se tudi s predstavnikoma krovnice organizacije SKGZ (Slovenske kulturno gospodarske zveze). Govor je bil predvsem o perečem položaju slovenske manjšine, ki je v zadnjem času tako na gospodarskem kot tudi na kulturnem in šolskem področju doživela precej udarcev, česar je kriva tudi čedalje večja prisotnost skrajne desnice na italijanskih vladnih položajih. Notranja situacija v Italiji pa se seveda odraža tudi na mednarodnem nivoju, še posebej v odnosu s Slovenijo.

Predstavniki SKGZ so v pogovoru s predstavnikoma ZLSD poudarili, da povzročanje afer v Sloveniji lahko manjšini v Italiji samo škoduje.

Janez Kocijančič, ki je tudi predsednik Olimpijskega odbora Slovenije, je kasneje obiskal še stadion 1. maja v Trstu, pomemben slovenski športni objekt v mestu, ki tvega zaprtje, saj je potreben nujnih popravil, za katera pa ni denarja. Gost iz Slovenije je obljubil, da se bo pri pristojnih v matici zavzel za rešitev stadiona.

HJ

* * *

Slovenska parlamentarna komisija za zunanje zadeve je po daljši in večkrat zelo polemični razpravi odobrila smernice, po katerih naj potekajo pogovori in pogajanja za ureditev spornih vprašanj med Slovenijo in Italijo. Listina povsem izključuje možnost kakršnekoli oblike revizije mirovne pogodbe in ostalih dogovorov in sporazumov, sklenjenih med Rimom in Beogradom, kolikor zadevajo Slovenijo. Omenja tudi problem varstva narodnih manjšin.

Vprašanje Ministrstvu za šolstvo in šport je postavila mag. Majda Kaučič-Baša

Kakšni so študijski pogoji za zamejske študente na univerzah v Sloveniji?

Mag. Majda Kaučič-Baša, ki je edini predstavnik za manjšine v Delovni skupini za vprašanja jezikovnega načrtovanja in jezikovne politike pri Odboru za kulturo, šolstvo in šport, je prejšnji mesec naslovlila na slovensko Ministrstvo za šolstvo vprašanje o pogojih za študij pripadnikov slovenskih manjšin v Italiji, Avstriji in na Madžarskem na univerzah v Sloveniji. Predvsem je poudarila, da so v matici pripadniki manjšine še vedno označeni in obravnavani kot vsi ostali »tujci«, to je študentje iz vseh drugih držav. Takšen odnos je treba čimprej spremeniti.

»Šolski modeli slovenskih manjšin so različni, a vsem je skupno to, da nimajo slovenskega univerzitetnega izobraževanja,« piše v vprašanju, naslovljenem na Uroša Pirnata, tajnika Odbora za kulturo, šolstvo in šport pri Državnem zboru Republike Slovenije. »Pripadniki slovenskih manjšin se zato izobražujejo na univerzah večinskih narodov (tj. italijanskih, avstrijskih, madžarskih), kjer se formirajo v skladu z jezikovno narodnostno politiko teh držav, ali v Sloveniji. Ker so jezikovne politike vseh treh držav, v katerih živijo manjšine, protislovenske, je možnost univerzitetnega študija v Sloveniji za slovensko zamejstvo življenjskega pomena.«

Slovenska manjšina v Italiji je o študijskih možnostih v Sloveniji slabo informirana, vendar se kljub temu manjše število maturantov slovenskih srednjih šol v Trstu in v Gorici usmeri na Univerzo v Ljubljani. Zaradi različnih ovir, ki dajejo vtis, da Slovenija na področju univerzitetnega izobraževanja še nima ustrezne strategije do svojih manjšin, se jih del, ki z vidika manjšine ni nepomemben, že ob poskusu vpisa odvrne od študija v maticni državi.«

Majda Kaučič-Baša zato prosi za vrsto informacij o možnostih za zamejske študente, da se vpišejo na univerze v matici, in kaj namerava Republika Slovenija narediti za odpravo ovir pri njihovem vpisu na slovenske univerze. Dalje sprašuje, kakšne načrte ima Republika Slovenija za pospeševanje slovenskega univerzitetnega izobraževanja zamejcev v Sloveniji, Italiji, Avstriji in na Madžarskem.

Na zahvalno nedeljo, 13. novembra bo v Nabrežini slovesna zahvala v cerkvi ob 9. uri — pred cerkvijo pa pečen kostanj, vino in slaščice. — Zvečer ob 17.30 bo v župnijski dvorani veseloigra »Bogataška norost« v izvedbi gledališke skupine »Beseda« iz Trsta.

Tudi v Trstu predstavili knjigo o Gorici in Novi Gorici

Meja pomeni bolečino, a tudi obogatitev

Città di confine — Conversazioni sul futuro di Gorizia e Nova Gorica (Mesto ob meji — Razgovori o bodočnosti Gorice in Nove Gorice) je naslov knjige intervjujev, ki jo je izdala založba Nuove dimensioni Ediciclo. Knjigo so najprej predstavili v Gorici, konec prejšnjega tedna pa tudi v Trstu v dvorani muzeja Revoltella. V delu so zbrani intervjuji raznih vidnih osebnosti, ki so povezane z usodo obeh mest ali ki to problematiko obmejnosti dobro poznajo. Vprašanja so zastavili Chiara Menato, Alfonso Angelillo in Antonio Angelillo. Med vprašanji so po vrsti: univerzitetni profesor Sergio Tavano, arhitekta Niko Jurca in Vinko Torkar, sociolog Alberto Gasparini, inž. in univerzitetni profesor Lucijan Vuga, podjetnik Dario Mulitsch, slovenski minister za kulturo Sergij Pelhan, likovni umetnik Franco Dugo, književnik Ciril Zlobec, Paolo Maurensig, avtor knjige »Lüneburgova varianta«, astrofizik Margherita Hack, arhitekt Boris Podrecca, arhitekt in fotograf Gabriele Basilico, časninar Dimitrij Volčič in geograf Giuseppe Dematteis. Glede na popolnoma drugačno specializacijo in usmeritev intervjuvanec je problem obmejnosti ter ločnice med Gorico in Novo Gorico obravnavan s popolnoma različnih vidikov, tako z nacionalnega kot z geografskega, političnega, urbanističnega, sociološkega, psihološkega itd. Tako do-

bimo precej popoln pogled v samo bistvo obeh mest, v dileme, ki še danes razdvajajo ljudi ob meji, v posledice, ki jih obe mesti zaradi razdelitve še danes občutita. Na tržaški predstavitvi knjige v muzeju Revoltella je spregovoril tudi bosanski pisatelj Božidar Stanišić, ki je v literarni obliki podal svoje razmišljanje o bolečini meje. Pisatelj trenutno živi na Videmskem, doma pa je iz bližine Sarajeva, od koder se je umaknil, ko je začela divjati okrutna in nesmiselna vojna.

V razpravo je posegel tudi senator Darko Bratina, sam po rodu iz Gorice. Dejal je, da meja res pomeni trpljenje in bolečino, obenem pa tudi obogatitev. »Prav tu, ob meji, sem se že od mladega naučil veliko več, kot bi se lahko kjerkoli drugje«, je dejal. Poudaril pa je, da je za premostitev meje potrebno predvsem poznavanje lastne zgodovine, predvsem danes, ko se tudi na Goriškem ponovno pojavljajo zaskrbljujoče nacionalistične težnje.

Na srečanju se je oglasila tudi Margherita Hack, ki je seznanjena s problematiko odnosov med manjšino in večino. O knjigi je dejala, da je izredno dragocen prispevek za spremembo mentalitete, ki vlada na tem območju, posebno sedaj, ko je vladne položaje zasedla tudi skrajna desnica. Danes v Evropi meje izginjajo, je poudarila, odpraviti pa je treba tudi meje med ljudmi.

Načrt ne upošteva narodnih manjšin

Minister Speroni, ki politično pripada Severni ligi, je obrazložil načrt o novi ureditvi italijanske države. Ta bi obsegala devet tako imenovanih »makroregij«, ki bi dejansko imele lastnosti pravih držav, saj bi jim bilo skupnih le nekaj redkih pristojnosti (npr. vojska in valuta). Sedanja dežela Furlanija Julijska krajina bi po tem načrtu pripadala makroregiji Treh Benečij (Veneto, Tridentinska in Južni Tirol ter Furlanija Julijska krajina). Zanimivo je, da so proti temu predlogu takoj nastopili vsi vidnejši predstavniki Severne lige v Furlaniji ter se zavzeli za ohranitev avtonomnih dežel s posebnim statutom, torej tudi za ohranitev Furlanije Julijske krajine. Načrt, o katerem je govoril Speroni, sploh ne omenja, kot lahko sklepamo po pisanju italijanskih dnevnikov, problematike narodnih manjšin.

Te dni je spregovoril tudi glavni voditelj Severne lige Umberto Bossi. Na strankinem zborovanju v Genovi je ob burnem ploskanju velike večine delegatov izjavil, da bo Severna liga po odobritvi finančnega zakona zahtevala, naj se preveri stanje v parlamentarni in vladni večini. Omenil je možnost vladne krize oziroma izstopa Severne lige iz sedanje koalicije, če se bo izkazalo, da ni volje za novo ureditev italijanske države, ki naj upošteva načela federalizma. Severna liga se zavzema — je dejal — za novo zavezništvo, ki bo sposobno korenito preurediti Italijo po načelih federalizma in tržnega gospodarstva. Z vsilo se je zagnal proti Nacionalnemu zavezništvu in naglasil, da Severna liga ne bo nikoli sodelovala s fašisti, ker z njimi nima ničesar skupnega.

Bossi je prav tako izključil možnost sodelovanja na vladni ravni s komunisti in podvomil o možnosti zavezništva z Demokratično stranko leve. Ni pa izključil sodelovanja s to stranko v okviru tako imenovane institucionalne vlade, ki naj sedanjo centralistično državo spremeni v federalno urejeno državo.

Proti Bossiju so takoj nastopili mnogi vidni predstavniki Gibanja Naprej, Italija! in seveda Na-

cionalnega zavezništva. Spregovoril je sam ministrski predsednik Berlusconi ter zavrnil možnost izgon Nacionalnega zavezništva iz sedanje vladne večine. Voditelj skrajne desnice Fini pa je Bossi-jeva izvajanja označil za blodnje, češ da alternativo sedanji vladi in njeni večini predstavljajo le nove politične volitve.

* * *

SSO o slovensko-italijanskih odnosih

Svet slovenskih organizacij je v preteklih dneh izdal tiskovno poročilo, v katerem obravnava italijansko-slovenske odnose ter sestanek v Luksemburgu 31. oktobra, na katerem niso razpravljali o pridruženem članstvu Slovenije k Evropski zvezi. »Ponovno je prišla torej s strani rimske vlade do izraza politika pritiska in izsiljevanja«, beremo v tiskovnem poročilu. »Nesprejemljivo je, da Rim trdovratno vztraja pri določenih zahtevah in s tem negativno pogojuje pridruženost slovenske države Evropski uniji. Prav Slovenija bi lahko tu podobno in odločno postavila svoje zahteve (tudi povrnitev škode, ki jo je Slovenecem tostran in onstran meje povzročil fašistični režim). Glede manjšinske zaščite pa pričakujemo, da bosta obe vladi obravnavali tudi slovensko manjšino v Italiji in njene zahteve po pravični in vsestranski zaščiti in ne le italijanske skupnosti v Istri.«

»Upamo,« zaključuje SSO v tiskovnem poročilu, »da bo na novih pogajanjih res prišlo do razčiščenja med državama, tudi z ustrežno pozornostjo za rešitev manjšinske problematike.«

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu vabi v ponedeljek, 14. novembra, na srečanje s pesnikom Tonetom Kuntnerjem. Srečanje bo v Peterlinovi dvorani s pričetkom ob 20.30.

Kot je napovedal sam papež Janez Pavel II, bo v soboto, 26. t.m., konzistorij za slovesno imenovanje 30 novih kardinalov. Med njimi je tudi nadškof v Sarajevu msgr. Vinko Puljić. Ta je star 49 let in bo torej najmlajši član kardinalskega zbora. Prvič v zgodovini ima kardinala tudi Albanija.

S predsedstva italijanske republike je prišel odgovor na telegram, ki ga je poslal deželni tajnik Slovenske skupnosti Martin Breclj v zvezi s prispevki za ustanove in organizacije slovenske manjšine v Italiji. Oscar Luigi Scalfaro je preko svojega svetovalca sporočil, da je o problemu obvestil vlado in parlament ter jima priporočil, naj v postopku za odobritev italijanskega finančnega zakona obravnavajo problem z največjo pozornostjo.

Breclj je v telegramu, ki ga je odposlal 6. oktobra, italijanskega predsednika pozval, naj poseže, da bi iz finančnega zakona za leto 1995 ne črtali postavke o prispevkih za manjšinske kulturne in druge ustanove, ki so za slovensko narodnostno skupnost življenjskega pomena. Poudaril je še, da bi omenjeni prispevki ne smeli znašati manj kot 8 milijard letno; ta vsota je bila nakazana za prejšnje triletje.

Predstavitev prevoda »Zvezdnatih noči«

V prostorih Časnikarskega krožka v Trstu so v teh dneh predstavili italijanski prevod knjige Dušana Jelinčiča »Zvezdnate noči« (Le notti stellate), ki jo je izdala videmska založba Campanotto editore. Poleg avtorja so govorili še Paolo Privitera, ki je delo prevedel, časninar Pietro Spirito in sam založnik. Dušan Jelinčič je ob koncu pokazal diapozitive alpinistične odprave »Karakorum 86«, o kateri pripoveduje knjiga. Na sliki: (z desne) Pietro Spirito, Dušan Jelinčič in Paolo Privitera (foto S. Ferrari)

Pomen zborov za okrepitev in nov zagon narodnega čutenja

V soboto, 12. in naslednjega dne, 13. t. m., bo v Gorici zborovska revija Ceciljanka, ki je za mnoge zборе skoraj obvezna priložnost za nastop, predvsem pa za srečanje ob začetku nove sezone. V soboto bo nastopilo sedem pevskih zborov, naslednjega dne pa deset. Letošnja revija bo v Kulturnem domu, ker se obnovitvena dela v Katoliškem domu niso še končala. Skupno bo torej zapelo sedemnajst zborov, nekaj manj, kot smo bili vajeni v zadnjih letih.

Kot običajno so organizatorji tudi letos povabili na nastop zборе iz domačega in sosednjega okolja, da bi tudi navzoen pokazali enotnost tega kulturnega prostora. Ob zborih, ki so vključeni v Zvezo slovenske katoliške prosvete, bosta nastopila še moška zbor iz Podgore in Doberdoba, se pravi člana ZSKD, primorske matične zборе bosta predstavljala mešani zbor iz Kanala in moški zbor iz Opatjega sela, Kanalsko dolino bo zastopal Višarski kvintet, Koroško ženska skupina iz Šmihela, Tržaško pa zbor Fantje izpod Grmade.

Spet je torej tu ta praznik zborovskega petja, ki nas vabi, da se nekoliko zamislimo o tej dejavnosti. Zborovska kultura ima v našem zamejskem prostoru globoko tradicijo in pomen, saj so zbori najštevilnejše organizacije. Gotovo imajo pevci ob petju resneke individualno veselje. Če ni navdušenja, ni pravega doživljanja pesmi in torej tudi sporočilo popltni. Istočasno pa ima petje tudi določeno širšo družbeno valenco, saj je lahko pomemben del določenih obredov, pa naj bodo verskega ali čisto civilnega značaja. To velja še zlasti v našem kulturnem prostoru, kjer ima zborovska pesem določeno mesto tudi v čutenju, na področju čustvenega doživljanja in doživljanja veselih in žalostnih dogodkov, praznikov in slavnosti ali spominskih slovesnosti.

V zadnjih letih so številni zbori v zamejstvu izredno kakovostno napredovali. Dosegli so laskava priznanja na tekmovanjih in nastopih, ustanovili so se novi zbori, ki si upravičeno postavljajo visoke cilje. Mnogi, tudi zelo dobri zbori, pa so se razšli. Kljub lepim uspehom slovenskega zborovstva v zamejstvu, ki si danes lahko privoščijo tudi imenitne izvedbe zahtevnih skladb in celo kantat, menimo, da doživljamo na tem polju določen zastoj. Skoraj krizo. Bralcu se bo trditev zdela nelogična. Žal pa drži. Sicer imamo res nekaj izredno kakovostnih pevskih zborov, ki so nam lahko v ponos in ki morajo tudi v prihodnje delovati v tem smislu. Potruditi se moramo, da bodo ostajali in vztrajali na poti, ki so si jo zastavili. Vendar nimajo zaledja. Ti vrhovi nimajo trde, široke osnove, na kateri naj bi stali.

Prihodnost kvalitetnega zborovskega poustvarjanja je v sistematični vzgoji in navajanju otrok k petju. Premalo namreč skrbimo za otroške zборе. Šola sama ne more zadostiti tej po-

trebi, v društvih pa polagajo premalo važnosti na resno delo z otroškimi zbori. Velikokrat jih celo omalovažujejo, kar bo imelo katastrofalne posledice že v naslednjem desetletju. Šport s svojo neposrednostjo in vidnimi uspehi ali neuspehi daje otroku verjetno več direktnih in tudi močnih občutkov, ki jih vzpodbuja tekmovalnost. V dobi, ko smo vsi izpostavljeni velikim stimulacijam, je torej gotovo športna dejavnost bolj zanimiva, bolj vabljiva. Ni pa šport edina vzgojna možnost za otroke in mladino. Petje v zboru zahteva odgovornost, natančnost, disciplino, pozornost do bližnjega, torej lastnosti, ki oblikujejo vestne, vztrajne (kolikokrat je treba ponavljati na vajah!), požrtvovalne značaje. Odgovorne organizacije in ustanove naj bi zato skušale popraviti to šibko stanje.

Radi pa bi opozorili še na drug pojav. Na pojav odsotnosti. Mogoče ta problem najboljše ponazarja primer. V neki župniji, kjer deluje eden najboljših zamejskih zborov, je bil pred kratkim napovedan obisk nadškofa. Na dan napovedane slovesne maše pa so čast fare rešili stari organist in stari pevci, ki so se upravičeno spraševali, zakaj ni vsaj jedra mladih z mladim pevovodjem vred na koru. To je le primer, eden mnogih, ki se žal skoraj redno dogajajo na Tržaškem in Gorškem in tudi drugje, kot slišimo. Prezaposlenost pevcev, preozek repertoar, ki ga ni mogoče prilagoditi dejanskim, funkcionalnim potrebam trenutka ali neka neodgovorna samovoščnost, ki jo prinaša domnevna vrhunska kvaliteta, češ, mi pa ne bomo nastopali na prostem, na manifestacijah, na narodno-spominskih prireditvah, in verskih ali cerkvenih slovesnostih. Taka stališča prej škodijo kot koristijo rasti zborovske kulture pri nas.

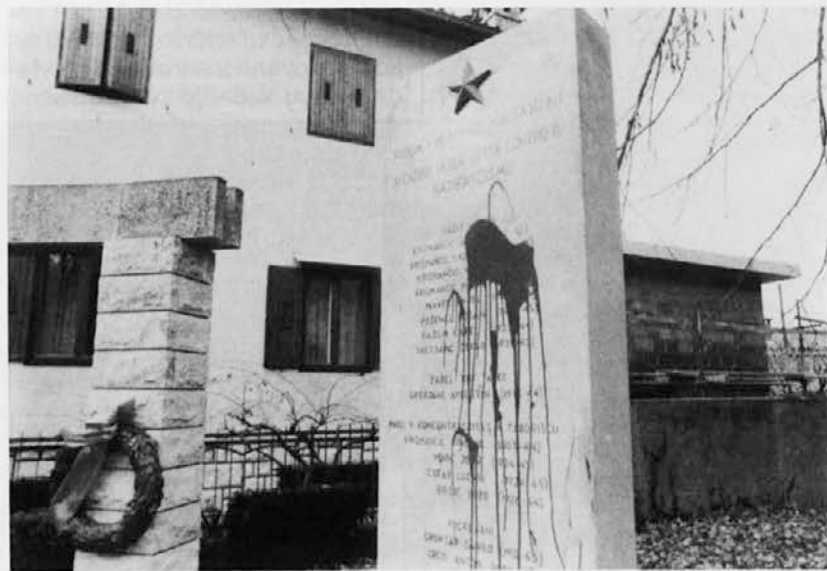
Kdor trdi, da je kakovost edino opravičljiva kategorija za delovanje, trdi nekaj povsem samoumevnega. Vendar pa pozablja, da je stremljenje po kakovosti tisto pozitivno in potrebno gibalno, ki pomaga k napredku. Vera pa, da nam dosežena domnevna kakovost zagotavlja obstoj in nam odsvetuje širšo prisotnost v javnosti, dejansko oddaljuje zbor od svojega zaledja, od svojega kulturnega prostora, ki edini utemeljuje in osmišlja njegov obstoj in rast.

Doseženi uspehi na glasbeno-poustvarjalnem polju imajo za amatersko skupino svoj resnični smisel edino, če so postavljeni v prostor in čas, med ljudstvo, katerega je odraz skupina. Oddaljiti se od tega, pomeni tvegati razsulo.

Stanje zborovskega petja v zamejstvu odraža položaj manjšine. Še vedno smo sposobni določenih poletov, določenih vrhov, upada pa prisotnost na teritoriju, upada številčnost, ko raste starostna krivulja. Razmere, življenjske navade, vpliv okolja itd. oddaljujejo ljudi od aktivnega poseganja v narodno življenje. Mnogi raje preživijo večer pred televizijo, sobotno noč na plesišču, nedeljsko jutro v postelji. Vidijo trenutno zabavo in pozabljajo, da se človek kot osebnost lahko počuti živ, potreben in mogoče koristen edino, če je sestavni del neke širše skupnosti. Skupnosti, na katero ga vežejo določeni običaji, sorodstvene vezi, jezik, z eno besedo kultura, ki ji pripada. Zavestna ali nezavestna oddaljevanje od tega lahko prinaša težke posledice za počutje ljudi. Delovanje zborov, tudi najmanjšega, lahko pripomore k ohranitvi, okrepitvi in novemu zagonu narodnega čutenja in tudi ostalega življenja naših ljudi.

Marko Tavčar

Oskrunjen spomenik v Bazovici

Spomenik v Bazovici, na katerem so vklesana imena vseh domačinov, padlih v boju proti nacifašizmu, je že teden dni pomazan s krvavordečo barvo. Desničarski skrajneži so svoje »pogumno« dejanje opravili, kot običajno, sredi noči (foto D. Križmančič)

Spodbuden rezultat sodelovanja med slovensko in italijansko osnovno šolo

V veliki dvorani srednje šole »G. Randaccio« v Tržiču bo v petek, 11. novembra, ob 18. uri na sporedu predstavitev video-filma in priložnostne publikacije z naslovom »Mi z vami — Voi con noi«. Gre za lep dokaz petletnega sodelovanja med osnovnima šolama »Largo Isonzo« iz Tržiča in »Otona Župančiča« iz Gorice.

Didaktični ravnateljici obeh šol, prof. Mirka Brajnik in prof. Luigina Morsolin sta znali tudi vzbuditi zanimanje za projekt pri goriški pokrajinski upravi, Kmečki banki iz Gorice in Svetu slovenskih organizacij, ki so realizacijo načrta tudi omogočili. Silvan Bevčar je v petih letih posnel za okrog devet ur filmskega gradiva. Spremno besedilo je napisal Janez Povše, ki je film tudi zrežiral. Pri realizaciji so sodelovali tudi Silvan Bevčar (montažer in pomočnik režiserja), Martin Srebernič in Irma Franceschini (prvi bere besedilo v slovenščini, druga pa v italijanščini) ter Giovanni Toplikar (prevod teksta). Video film so tehnično izdelali v studiu Salvatore Agresti v Trstu.

Film prikazuje najpomembnejše dogodke in dosežke petletnega sodelovanja med obema šolama, za kar imajo posebno zaslug učitelji Giovanni Toplikar, Giuliana Bruschi, Irma Franchini in Luciana Ricchi za osnovno šolo »Largo Isonzo« v Tržiču ter Silvan Bevčar, Sonja Klanjšček, Manuela Gravnar, Magda Vižintin, Zdenka Kovic, Majda Gergolet, Barbara Rustja, Ramira Bric, Katarina Tabaj in Nevja Žerjal za osnovno šolo »Oton Župančič« v Gorici.

Vzporedno z video-posnetkom je nastajala tudi publikacija, ki je precej obsežna in opisuje vse skupne dejavnosti od leta 1989 do danes. Publikacija pojasnjuje vzgojne smernice in zaključke, do katerih je pripeljalo skupno delovanje. O tem pišejo sociologi, starši, učitelji in obe ravnateljici.

Slovenska šola iz Gorice in italijanska iz Tržiča sta se v tiskovnem poročilu, v katerem so napovedali predstavitev filma in publikacije, zahvalili vsem, ki so omogočili uresničitev načrta.

Predsednik slovenske vlade Janez Drnovšek je zelo zadovoljen s potekom svojega uradnega obiska v Veliki Britaniji. Dejal je, da so britanski sogovorniki, zlasti ministrski predsednik Major in zunanji minister Hurd, pokazali veliko razumevanje za stališča slovenske vlade o priključitvi Slovenije Evropski zvezi. Veliko je tudi britansko zanimanje za gospodarsko sodelovanje s Slovenijo.

V DSI o slovenski televiziji

O tem, kakšni naj bi bili manjšinski televizijski sporedi, sta v ponedeljek, 7. t.m., v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu govorila odgovorni za informativne oddaje Radia Trst A Saša Rudolf in ravnatelj programskega oddelka Filibert Benedetič. Opozorila sta na hudo pomanjkanje organika. Tisti, ki so v zadnjem času odšli v pokoj, niso bili nadomeščeni.

V prvi fazi naj bi takoj začeli z informativnimi oddajami, torej z dnevnikom, ki naj bi prvotno trajal od 10 do 15 minut, kasneje pa po 20 minut dnevno. Obliko dnevnika bo treba še prediskutirati, vsebovati pa bo moral tako

mednarodne kot tudi vsedrjavne in krajevne novice. Prevladalo je namreč mnenje, da bi obravnavanje samo krajevnih vesti vodilo v lokalizem. V drugi fazi naj bi začeli tudi s kulturnimi sporedi, skupno pa bodo slovenske televizijske oddaje trajale 4 ure tedensko oz. 208 ur na leto.

Na srečanju je govoril tudi Sergij Pahor kot član uredniškega odbora slovenskih poročil. V dvorani se je nato razvila razprava, v kateri so udeleženci predvsem spraševali, zakaj je bilo treba na začetek slovenskih televizijskih oddaj čakati dve desetletji. Izrazili so upanje, da bo tokrat do teh programov res prišlo.

Na sliki: S. Rudolf (levo) in F. Benedetič na srečanju v DSI (foto S. Ferrari)

Brecelj in Škerk pri ravnateljici deželne RAI

Tajnik Ssk Martin Brecelj in strankin tržaški pokrajinski predsednik Josip Škerk sta pred dnevi obiskala novo ravnateljico deželnega sedeža državne radiotelevizije RAI za Furlanijo-Juljsko krajino Grazio Levi. V daljšem in dokaj poglobljenem pogovoru sta ji izrazila velik interes slovenske narodne skupnosti v Italiji za uresničitev televizijskih oddaj v slovenščini, ki jih predvideva že zakon iz leta 1975. Te oddaje bodo Slovincem v Italiji omogočile, da bomo na medijskem področju tako rekoč stopili v korak s časom, saj je televizija v današnji stvarnosti nepogrešljivo občilo, poleg tega pa bodo tudi obogatile celotno deželno stvarnost, katere smo Slovenci bistven sestavni del. Brecelj in Škerk sta izrazila upanje, da po 19 letih čakanja ne bo prišlo do nadaljnjih zavlačevanj pri uresničevanju teh oddaj, poudarila pa sta tudi potrebo, da bi se ob tem nikakor ne ošibil Radio Trst A, ki bi ga po pravici morali celo okrečiti in mu priznati večjo organizacijsko avtonomijo, zlasti v časnikarskem oddelku.

Ravnateljica Levijeva je zagotovila, da je delo za uresničitev televizijskih oddaj v slovenščini zdaj že konkretno steklo, saj je vodstvo RAI že sklenilo načelen dogovor za prevzem frekvenc, po katerih bi te programe

oddajali, poleg tega pa ima upravni svet RAI na svojem dnevnem redu tudi že osnutke sklepa za sprejem v službo nujno potrebnega osebja. Levijeva je nadalje podčrtala nelahek trenutek, ki da danes preživlja državna radiotelevizija v Italiji, vsekakor pa je zagotovila, da se bo zavzemala za neokrnjeno ohranitev in razvoj radijskih sporedov v slovenščini, saj se zaveda, kako velikega pomena je za slovensko narodnostno skupnost v Italiji javna raba lastnega jezika.

NAŠE SOŽALJE

Občinskemu svetovalcu v Zgoniku Jožku Grudnu izrekamo globoko občuteno sožalje ob smrti dragega očeta Jožeta.

* * *

Na pokopališču v Pevmi so 9. t.m. pokopali Francija Bavdaža. Izhajal je iz znane goriške družine, po drugi svetovni vojni pa je živel v Trstu. Njegov pokojni brat msgr. Slavko je bil uslužbenec vatikanskega državnega tajništva, torej vatikanskega zunanjega ministrstva, pokojna sestra Olga pa je bila več let upravnica našega lista v Gorici. Vsi trije so bili od vsega začetka naši zvesti naročniki. Družini pok. Francija izrekamo iskreno sožalje.

Janko Jež

SPOMINI (15)

(Ob 50-letnici kapitulacije italijanske fašistične armade v Sloveniji)

S tem je bilo našega kvartanja in poslušanja Radia London, seveda v ambulanti, konec. Drugih posledic za srečo ni bilo. Kaže, da je Kalabrež nekaj zasumil, ko je opazil, da skoraj vsak večer kvartamo v ambulanti. Verjetno za radijski sprejemnik ni vedel. Po tem dogodku nismo več toliko kvartali niti v krčmah in restavracijah, kamor smo zvečer ob prostem času zahajali, ampak smo raje prepevali. Radio smo prenesli drugam. Poslušala ga je le ožja skupina, ki je nato poročala najbolj zanesljivim tovarišem.

Ko smo se zvečer odžejali z vestmi iz Londona, smo se šli dalje krepčat v bližnjo krčmo. Običajno smo si privoščili pečenega zajca, odišavljenega z žajbljem in rožmarinom, vse pa smo zalivali s pristnim domačim kiantijem. Nato smo ob splošni pozornosti prepevali slovenske pesmi. Iz tega skromnega pevskega zbora je kmalu nastal, seveda brez mene, ker sem bil že kot otrok brez posluha, odličan pevski zbor, saj so se mu pridružili še drugi pevci. Zbor je začel nastopati v bližnji cerkvi, najprej brez vsakega dovoljenja, nato pa nas je sam župnik vzpodbujal k slovenskemu petju, ko je izvedel, da so nas verniki radi poslušali. Sloves zbora se je tako razširil, da so ga povabili, naj nastopi v velikem mestnem gledališču. Vse pesmi so bile tople sprejete, burno pa so ploskali Vodopivčevim Žabam. Večer z izključno slovenskim sporedom je bil za vse brezplačen. Bajje imajo domačini velik smisel za zborovsko petje. Takoj po vojni so začeli v Arezzu prirejati mednarodne festivale zborovskega ljudskega petja. Pravijo, da je to posledica našega bivanja v takojšnjem mestu.

Kljub internaciji smo bili še vedno pod nadzorstvom posebnih odredov karabinjerjev

Ker smo zasumili, da nam v krčmi pri vojašnici strežejo z dobro odišavljenim mačkom in ne z zajcem, kot smo mislili, smo se spustili v novi del mesta in našli prijetno restavracijo Petrucci. Po vojni, ko sem se nekoč s povratka iz Rima v Trst za par ur ustavil v Arezzu, da bi obujal medvojne do-

življaje, te restavracije nisem več našel. Porušena je bila z večjim delom mestnega središča med zavezniškimi poleti nad Toskano, ki so imeli kot glavni cilj pristanišče Livorno.

Ko smo se nekega večera po skupinah spuščali iz vojašnice v mesto na oddih, smo opazili, da naši skupini sledijo vedno ene in iste osebe. Ker smo dobili dobre zveze na komandi, smo izvedeli, da smo kot sumljivi elementi pod stalnim nadzorstvom posebne karabinjerske ekipe. Sklenili smo, da jo bomo tem nezaželenim zasledovalcem zagodli. Ko smo kmalu nato spet prišli do vogala stavbe blizu komande, smo začeli teči in se skrili za naslednji vogal iste stavbe. Ustavili smo se in čakali, kaj bo. Skupina karabinjerjev v civilu je pridirjala za nami in ko je prišla do vogala, za katerim smo se skrivali, smo se ji glasno zarežali. Odtlej je bilo njihovega preočitnega nadzovanja konec. Gotovo so ekipo zamenjali z drugo, ki je bila previdnejša in bolj diskretna.

Kmalu nato je prišel z višjega mesta ukaz, naj pripravijo vse potrebno za preместitev bataljona na Sicilijo, kjer so pričakovali izkrcanje zavezniške armade. Ta je že bila strla sovražnikov odpor v severni Afriki. Izvedeli smo, da so člani našega bataljona na Siciliji kopali jarke, delali nasipe, raztovarjali železniške vagone, gasili požare. Pri gašenju gozdnega požara je izgubil življenje nemški dimnikar iz Bocna. Po zavezniški zasedbi Sicilije so se člani našega bataljona večinoma prijavi kot prostovoljci in odšli na jugoslovansko fronto.

Pred odhodom bataljona na Sicilijo sem skušal pomagati vsem, ki niso hoteli na italijanski jug. Zdravniška potrdila v moji prireditvi je moj takratni šef Martini skoraj vedno podpisal. Tako sem ustregel tudi prijatelju Kosu iz Ilirske Bistrice, ki je zaradi hibe na nogi težko hodil. Na ta način so ostali v Arezzu le tisti, ki so imeli razne službe na komandi, in tisti, ki so se iz zdravstvenih razlogov rešili preselitve na Sicilijo. Moja družina se k sreči ni spremenila. Vsi smo bili potrebni na komandi, saj bi ta brez nas težko izhajala, seveda z upravne plati.

Kmalu so začeli prihajati novi »vojaški interniranci«, ki so napolnili nastalo vrzel. Večinoma so bili še otroci, mlajši od 16 let, ki so jih fašisti polovili, še preden so se lahko fizično razvili in odšli v partizane. Ker še niso bili dovolj stari za vojaško službo, so jih poslali k nam kot »prostovoljce«. Med njimi sem spoznal dva sorodnika Ježa, po domače Abramova, iz naselja Ježovo na vrhu Nanosa. Ni bilo dovolj časa, da bi se z našimi novimi sotrpini od bliže seznanili, ker je prišlo medtem do poloma italijanske vojske po znanih julijskih dogodkih v Rimu, in sicer do aretacije Mussolinija in nastopa vlade maršala Badiglia.

Zaradi posledic ujme v severovzhodni Italiji

Klecnili dve gospodarsko najbolj razviti deželi

»Od leta 1961 do leta 1986 sta v Italiji bila uničena dva milijona hektarov polja in gozda. Z zemljevida Italije je v tem času bila zbrisana površina, ki je po velikosti enaka deželi Veneto. Stanje reke Pad je mnogo slabše od tistega pred 43 leti, ko je bilo poplavljenno območje Polesine (pri Rovigu); reka Arno lahko vsak trenutek poplavi Firence kot v tistem prekletem 1966. letu; Benetke pa lahko že jutri pogoltno laguna«. Tako smo brali v milanskem Corriere della Sera pred nekaj dnevi, ko sta zaradi velikih poplav dejansko klecnili dve industrijsko in gospodarsko najbolj razviti italijanski deželi: Piemont in Ligurija.

Uvodničar v tem dnevniku opozarja, da je za posledice zadnje ujme odgovorna sama italijanska državna oblast. Pred zedinjenjem Italije so bili Piemont, Lombardija, Veneto in Toskana lahko za zgled, kar zadeva urejanje teritorija, saj so na politiko omenjenih držav odločilno vplivala Dunaj in Pariz. Na voljo so jim bili najsodobnejši znanstveni izsledki o nadzorstvu nad teritorijem in nad tokovi rek. Vse to se še zdalec ne more primerjati z obupnim stanjem, ki na tem področju danes vlada v Italiji.

Medtem ko pišemo, še ni znano število smrtnih žrtev, kot tudi ni znano, koliko ljudi je ostalo brez strehe. Gmotna škoda je ogromna in znaša na tisoče milijard lir.

Dokumentarni akreditivi

Pri založbi Center marketing v Ljubljani je konec letošnjega (1994.) leta izšla strokovna knjiga z naslovom »Dokumentarni akreditivi EPO 500 & 400 Primerjava«. Delo sta iz angleščine prevedli Vera Gnidovec in Desanka Geršak. Naslov angleške knjige — izvirnika je »Documentary Credits UCP 500 & 400 Compared«. Knjiga obsega 121 strani praktičnega besedila za strokovnjake, ki se ukvarjajo z mednarodno trgovino. Zlasti bo ta najnovejša knjiga v veliko pomoč bančnikom, ki poslujejo z mednarodnimi kreditivi.

Izvirna dela izdaja Mednarodna trgovinska zbornica v Parizu. Tudi

pri njih se pogosto pojavljajo številne spremembe, dopolnitve in revizije najrazličnejših pravil, publikacij in priložnikov. Zato je potrebno sproti slediti tovrstnim spremembam oziroma dopolnitvam. Prav akreditivi doživljajo stalno spreminjanje ali dopolnjevanje. Za vse tovrstne spremembe skrbi bančna komisija pri Mednarodni trgovinski zbornici v Parizu, ki odobri revizijo, jo izvaja in zaključuje svojo delovno skupino.

V tej knjigi so zajeta splošna določila in definicije, kakor tudi navodila za odprtje ali spremembo kreditiva. Zanimiva je oblika in notifikacija kreditivov z navedbo telepre-

sa in predobvestila akreditiva v 11. členu.

Pri vsakdanji praksi ne moremo mimo obveznosti in odgovornosti. Tu se srečujemo s standardi za pregled dokumentov, višjo silo in različnimi medbančnimi dogovori.

Osrednje vprašanje oziroma vsebina pa so dokumenti, ki opredeljujejo izstavitelja, datum akreditiva, vnosljivost, razne tovarne liste, potrdila, zavarovalne dokumente itd.

V zaključnem delu so zajeta razna določila, kot so na primer določila o delnih dobavah, delnih plačil, datumih zapadlosti, raznih omejitvah in podobno. Zanimivo je prenosni akreditiv (obdelan v 48. členu EPO 500) kakor tudi odstop priliva. Vse spremembe členov so sproti zabeležene na koncu vsakega člena oziroma poglavja.

Založbi Center marketing velja pri- znanje, da nas sproti seznanja z novimi knjigami in priložniki o mednarodnem poslovanju. Za podrobnejše informacije se lahko interesenti obrnejo na omenjenega založnika po telefonu na št.: 061/302-350.

dr. Gabrijel Devetak

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO »EMIL KOMEL«

MLADI ZVOKI V JESEN 1994

Sedejev dom v Števerjanu
torek, 15. novembra, ob 20.30

Oleg Galperin, violončelo
Luca Ferrini, klavir

Občinska glasbena soba v Doberdolu
sreda, 23. novembra, ob 20. uri

Koncert v sodelovanju s Pihalnim orkestrom Kras
iz Doberdoba

Ljubljanski kvartet klarinetov

Komorna dvorana - Drevored 20. septembra 85 - Gorica
sreda, 21. decembra, ob 20. uri

MLADI ZVOKI UČENCEV SCGV E. KOMEL
Glasbeno srečanje ob odprtju novih prostorov

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« -
Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954,
št. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar,
Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni
in odgovorni urednik), Miro Oppelt,
Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij
Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst.
tel. 040/772151.

Član Združenje periodičnega
tiska v Italiji

Stotnik Rosai se je docela spremenil. Nekega popoldneva sva bila sama v ambulanti. Bolnikov ni bilo več. Raje so se zdravi zbirali po raznih kotičkih in vsak po svoje tolmačili zgodovinske dogodke, ki so se spletali okrog nas. S stotnikom sva slonela na oknu pisarne in gledala na ulico. Sam je sprostil pogovor. Dejal mi je, da njegova hči doma samo joče, ker se nikakor ne more sprizniti s polomom italijanske vojske in z novo politično situacijo. Svoj monolog (sam sem namreč previdno molčal, le tu pa tam sem čisto kratko posegel v njegove besede z nepomembnimi pripombami kot dokaz, da ga poslušam) je zaključil s solzami v očeh: »Mussolini ci ha fatto fare un sogno di gloria e di grandezza. — Mussolini nas je zazibal v čudovit sen slave in veličastja!«

Na začetku septembra smo bili nepričakovano pozvani v zbor na vežbališče. Brez vsake razlage so nam razdelili opasače z dvema majhnima rdečima ročnima bombama. Ukazali so nam, da moramo odslej tako oboroženi odhajati tudi v mesto. Naslednjega dne pa je že prišel protiukaz. Nemudoma smo morali bombe vrniti skladiščniku. K sreči ni vodil seznama oseb, ki so mu bombe vračali. Zmeda je namreč bila že taka, da sploh niso opazili, da je kar čez noč ogromno teh nevarnih rdečih pirhov romalo na okoliške gmajne. V naslednjih nočeh so za njimi romale tudi odeje iz slabo zastražene- ga skladišča.

Ozračje med nami je bilo naelektreno. Vedeli smo, da se pripravljajo veliki dogodki. Vsi smo molče čakali na navodila naše notranje, to je za nas edine prave odporne komande. Ta so prišla 7. septembra. Rečeno je bilo, naj se po kapitulaciji Italije vsi razbežijo po majhnih skupinah. Kdor hoče domov, naj se ne poslužuje vlakov, ker so Nemci pri Benetkah začeli prestrezati vse moške, ki so potovali proti Trstu, in jih pošiljali v svoje lagerje. Do Pada bi se morali prebiti peš, nato pa reko prebresti pri kraju Monselice, kjer je bila voda najplitvejša. Prebresti jo je treba »v verigi«, se pravi tesno oprijeti za zapetje. Kdor ni imel izgledov, da bi varno prišel domov, naj gre na jug in v Rimu počaka na prihod zaveznikov. V Rimu naj se vsakdo javi na uradu mednarodnega Rdečega križa. Nismo še vedeli, da bo začetek te akcije stekel že 8. septembra. To se je izvedelo v noči od 7. na 8. september.

(Dalje)

Spominske svečanosti v Števerjanu

Za praznik Vseh svetih so tudi letos v številnih krajih priredili tradicionalne svečanosti v spomin rajnih. V Števerjanu so se na ta dan vaščani zbrali pri sv. maši, nato pa je bilo na trgu pred cerkvijo tradicionalno polaganje vencev pred spomenik padlim v 2. svetovni vojni. Poleg občinske uprave so tudi letos vence položile vse vaške organizacije. Župan Ivan Humar je pozval k enominutnemu molku za rajne, nato pa je mešani zbor Sedej pod vodstvom Bogdana Kralja zapel nekaj žalostink.

Tudi na Jazbinah so se spomnili padlih domačinov s komemoracijo ob spomeniku. Priložnostni govor je imel Mario Klanjšček. Delegacija števerjanske sekcije Ssk, ki so jo sestavljali sekcijski tajnik Dominik Humar, predsednik Ivan Vogrič in člani sekcije Hadrijan Corsi, Damjan Terpin ter Lojze in Edi Hlede, so bili tudi na grobu Gradimirja Gradnika v Medani. Namesto venca so na grob položili slovenski šopek — nagelj, rožmarin in roženkravt.

Polemika o Gregorčiču

Dnevnik Il Piccolo je na goriških straneh zadnje čase objavil več prispevkov v zvezi z likom Simona Gregorčiča ob letošnji 150-letnici pesnikovega rojstva. Oglasila se je najprej Antonella Gallarotti in v članku z naslovom »Simon Gregorčič padre del nazionalismo sloveno« sicer dostojno in obširno, vendar nekje polemično, prikazala goriškega slavčka kot očeta slovenskega nacionalizma (izhajajoč iz pesmi Soči).

Kasneje se je oglasil še predstavnik nacionalističnega tabo- ra in s svojim posegom spet povzročil odgovor na prej omenjeni članek. Vse to je znak, da pesnikova figura ni dovolj znana ali bolje, da še danes buri duhove med goriškimi Italijani. Zato tudi naj bi Gregorčič ne imel v mestu kake ulice oz. uradnega priznanja. — Prav bi bilo, da bi se sem uvrstil še kak slovenski glas in — osvetlil Gregorčičev po- men in lik!